

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ

(оглядова довідка за матеріалами преси,
Інтернету та неопублікованими документами
за вересень 2019 року)

Вшанування пам'яті

У зв'язку із 75-ми роковинами початку депортації українців із Польщі 9 вересня Український інститут національної пам'яті провів всеукраїнські меморіальні заходи, зокрема: у Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка – круглий стіл «Відновлення національної пам'яті про злочин тотального виселення українців-автохтонів з історичних земель» та виставку «ВИГНАННЯ. До 75-х роковин початку депортації українців з Лемківщини, Любачівщини, Надсяння, Холмщини, Південного Підляшшя, Західної Бойківщини»; у Національному академічному драматичному театрі ім. І. Франка – Пам'ятну академію та концерт «Вигнані з Раю» Івано-Франківського академічного обласного музично-драматичного театру ім. І. Франка; у Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого – книжкову виставку «До 75-х роковин початку депортації українців з Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Південного Підляшшя, Любачівщини, Західної Бойківщини у 1944–1951 роках»; у Чернігівській бібліотеці ім. М. Коцюбинського – круглий стіл «Викрадена батьківщина»; у Новоайдарі на Луганщині – VIII Відкритий обласний етнофестиваль «Стежками Лемківщини». Крім того, відбулися покази фільмів «Орнаменти долі. Спогади учасників» від ТО КП «Фірма Кінодністер» – у Тернополі; «Евакуйовані назавжди» Л. Терлецької – в Івано-Франківську; «Рубіж. Грубешівська операція» О. Моргунець-Ісаєнко – у Львові.

4 вересня у столиці до дня пам'яті борця за незалежність України В. Стуса пройшли показ фільму «ПАЛІМПСЕСТ» Р. Веретельника за текстами поета (Національний центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса) та авторська вистава П. Миронова за поезією В. Стуса «Чорний птах з білою відзнакою» (Київській фортеця). Крім того, у кінотеатрі «Київська Русь» презентовано фільм «Заборонений» Р. Бровка, а також однойменний роман С. Дзюби та А. Кірсанова. Відбулась також презентація музичного проекту «Нескорений ПроRock». Звучали пісні на вірші В. Стуса у виконанні Т. Компаніченка, М. Бурмаки, сестер Тельнюк, гуртів «Очеретяний кіт», «Хорея козацька»,

«FataMorgana UA». У Вінниці, де нині тимчасово діє Донецький національний університет, відкрито погруддя Героя України. Автор – вінницький скульптор А. Бурдейний.

9 вересня Полтава, міста і села області відзначали 250-річчя від дня народження класика української літератури І. Котляревського. Зокрема в обласному центрі проходили: урочистості біля пам'ятника І. Котляревському за участі директора Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка, академіка М. Жулинського та голови Національної спілки письменників України М. Сидоржевського; вечір сучасної поезії «Поет і місто. Кільцевий маршрут» (у дворику Полтавського краєзнавчого музею ім. В. Кричевського); прем'єра моновистави «Котляревський у персоналіях» (Полтавський академічний обласний театр ляльок); вистава Полтавського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені М. В. Гоголя «Наталка Полтавка», здійснена просто неба поруч із Музеєм-садибою Івана Котляревського. На завершення свята відбулися концерт за участі Національного заслуженого академічного українського народного хору України ім. Г. Верьовки, а також вручення культурно-мистецької Премії імені І. П. Котляревського.

17 вересня у Вінниці з нагоди 155-річчя М. Коцюбинського відбулося літературно-мистецьке свято «Михайло Коцюбинський – гордість літературного Поділля» та нагородження лауреатів Всеукраїнської літературної премії імені видатного класика. Переможцями стали: В. Гранецька за збірку оповідань «Reality Show/Magic Show» (номінація «Художня література»), письменниця і науковець І. Зелененька з посібником-хрестоматією із вивчення сучасної поезії Поділля «Подільські божиці» (номінація «Науково-популярна література»), О. Вітенко з трьома збірками віршованих творів для дітей (номінація «Дитяча література»). Також урочистості, присвячені класику української літератури, пройшли у Чернігівському літературно-меморіальному музеї-заповіднику М. М. Коцюбинського.

10 вересня у Харкові з нагоди 125-річчя від дня народження українського кінорежисера, сценариста і письменника О. Довженка стартував фестиваль «Довженкофест». У рамках його відбулися такі заходи: виставка «Довженко – найбільш відомий у світі українець ХХ століття»; флешмоб «Харків читає Довженка»; показ фільму «Земля»; презентація книжок В. Миславського, дослідника творчості О. Довженка. Урочистості пройшли і в Полтавській області: у Яреських – культурно-мистецьке свято «Співець людини і добра...», в рамках якого презентовано книги «Довженко в Яреських» В. Лиса та «Яреські – вчора і сьогодні» місцевих дослідників О. Дзюби і В. Магди. У Сосницькому літературно-меморіальному музеї Олександра Довженка відбувся святковий концерт.

Культура та ООС. Культура та мистецтво в прифронтовій зоні

Виставу ветеранів АТО та ООС «Голоси» презентовано на сцені Івано-Франківського академічного обласного музично-драматичного театру ім. І. Франка. Учасники мистецького проекту благодійного фонду «Творча кривка» розповіли власні історії у форматі документального театру.

Від 20 вересня до 1 жовтня у прифронтових містах Донбасу – Щасті, Золотому, Попасній, Кримському (Луганської обл.), Пісках, Первомайському, Гірнику, Мар'їнці, Красногорівці (Донецької обл.), відбувся допрем'єрний показ українського фільму «Толока». Військовослужбовці ООС та місцеві мешканці мали нагоду поспілкуватися з акторами та режисером картини з. д. мистецтв України М. Ілленком.

МИСТЕЦЬКІ ПОДІЇ

27–29 вересня у Дніпрі пройшов міжнародний фестиваль сучасного мистецтва *DniPRO GogolFest*. Насичена програма включала театральний, музичний, візуальний та освітній напрями. Фестиваль відкрився перформансом «PRO dniPRO» від режисера В. Троїцького за участі рейвбенда «ЦеШо» і музично-театральної формації *Nova Opera*. Серед інших подій: перформанс від режисера Д. Костюминського «ДніПРОметей повсталий» у недобудованій шахті метро «Центральна»; опера-реквієм «YOV» від В. Троїцького та композиторів Р. Григоріва та І. Разумейка в аерокосмічному центрі. Крім того, на кіностудії *Contrabas video prod* та 51 телеканалі відбулося понад 100 музичних, театральних, перформативних подій.

7–8 вересня у Києві під гаслом «Єдність у розмаїтті» відбувся фестиваль вуличного мистецтва «День народження Андріївського узвозу», який ініціювали активісти ГО «Андріївський узвіз» за підтримки міської влади й українських митців. Гості мали можливість побачити синтез музичного, театрального, візуального, циркового мистецтв. На локаціях довкола історичної вулиці, просто неба розгорнувся парад мистецтв. У музичній програмі: концерт оркестру Київського національного академічного театру оперети на балконі Андріївської церкви; гра на незвичних музичних інструментах; етно та рок від гурту «ЯРРА»; дитячий ансамбль «Зернятко», музична екскурсія Андріївським узвозом від хорової Капели ім. Л. Ревуцького. Дитяча зона пропонувала відвідувачам: майстер-класи; театральні вистави; досліді від Музею популярної науки і техніки «Експериментаніум»; вистави від театру «Колесо», Київського театру ляльок на лівому березі Дніпра, Театру юного актора, Театру на Подолі та Київського академічного театру ляльок. Також у програмі фестивалю – тематичні екскурсії, майстер-класи з театральної імпровізації, літературні читання та багато іншого.

21–22 вересня у Києві на території Арт-заводу Платформа вдруге відбувся міжнародний конвент сучасної попкультури *Comic Con Ukraine 2019*. Тут було організовано презентації, лекції та майстер-класи від фахівців у галузях коміксів, анімації, кінематографу, відеоігор та літератури. Зокрема у програмі: нові кінопроекти (від В. Вірастюка, О. Волощенко, А. Сеїтаблаєва, А. Матешко та ін.); уроки різнобічних творчих навичок від українських видавництв, а також центру «Сакура Мацурі» та арт-магазину «АЗУР».

14 вересня у Києві на базі Літературно-меморіального музею М. Булгакова проведено фестиваль міської культури «Булгаков-FEST». В ході заходу відбулися булгаковські читання у виконанні акторів столичних театрів, демонстрація фільмів за мотивами творів автора, театралізовані вистави, презентації

книг про М. Булгакова і концертна програма за участі гуртів «Ліловий», «Макс Пташник і clan», LAMA і «Танок на майдані Конго».

8–23 вересня на вулицях Харкова пройшов театрально-урбаністичний фестиваль «Parade-Fest», який символізує право на місто. Для гостей заходу було організовано: лекторій про сучасну культуру, театр, урбаністику від українських та світових експертів; вистави та перформанси зарубіжних та українських театрів, зокрема харківського «Нефть» та Львівського академічного драматичного театру ім. Лесі Українки; концерти гуртів, які працюють в експериментальних музичних напрямках – *Zapaska, Shamanic Technology*, «Мантра Керуака», *BRAT* та інших. Також відбулася всеукраїнська конференція *Urban Sketchers Camp Ua*.

Конкурс «Малі міста – великі враження»

За підтримки Міністерства культури України тривала реалізація культурно-мистецьких проєктів громад, переможців конкурсу «Малі міста – великі враження». Серед вересневих заходів: у *Вінницькій обл.* – інтеркультурний фестиваль «Палітра націй» Брацлав); у *Волинській обл.* – культурно-масові та мистецькі заходи «Князівський шлях до трону» (Володимир-Волинський); у *Дніпропетровській обл.* – *Fest party* у селянській хаті (Покровська ОТГ), туристичний кластер *SmolyankaFest* (Перещепинська ОТГ); у *Житомирській обл.* – фестиваль *Olizar music fest* (Коростишівська ОТГ), фестиваль давніх ремесел Полісся «Інкубатор ремесел» (Малин); у *Закарпатській обл.* – проєкт «Давні традиції в новому форматі: #VokoRUSH #TremBITA #Vil» (Міжгір'я); в *Івано-Франківській обл.* – етнічно-культурний фестиваль «Гуцульське весілля» (Нижньовербівська ОТГ), фестиваль «Баюракова бартка» (Яремче); у *Київській* – артрезиденція «Сюрреалізм у просторі постмодернізму Славутича» (Славутич); у *Кіровоградській обл.* – ярмарок крафтових виробів (Приютівська ОТГ); у *Львівській обл.* – фестиваль «Корона Якуба» (Кам'янка-Бузька), фестиваль «Шашкевич Fest» (Золочів); в *Одеській обл.* – Дунайська мультинаціональна культурна резиденція «Danube HQ» та фестиваль «BANDURA FUSION» (Рені), культурно-мистецький проєкт «Дивовижна в'язь часів» (Ананьїв), етно-фестиваль «Чумацький шлях» (Красносілки), фестиваль «Любашівка – столиця української ковбаси» (Любашівська ОТГ), мультиетичний гастрофестиваль «Дністровська вертута» (Біляївка); у *Полтавській обл.* – фестиваль «ОпішняСлива-Фест/Opishnya SlyvaFEST» (Опішня); у *Рівненській обл.* – фестиваль «Енергія мистецтва» / *EnergyArtFest* (Вараша), всеукраїнський культурно-історичний фестиваль «Добре поруч» (Гоща); у *Тернопільській обл.* – проєкт «Загублена стежка Ференца Ракоці» (Бережани), реконструкція «Битва за незалежність» (Збараж); у *Херсонській обл.* – фестиваль німецько-української культури «Кронау-фест» (Високопілля), фестиваль «Гобелен-Фест» (Асканія-Нова); у *Хмельницькій обл.* – всеукраїнський фестиваль «Болохівські гостини» (Староконстантинів), підземні шляхи XVII–XVIII ст. тисячолітнього міста Полонне, етно-екофестиваль «Колодор» (Славута), пленер художників «Барви Нетішина» (Нетішин); у *Чернівецькій обл.* – фестиваль «Україна з любов'ю. Ukraine with love»

(Кіцман); у *Чернігівській обл.* – проєкт мистецьких заходів та інтервенцій «Час нових історій» (Козелець), «Плиски-ТУРФЕСТ» (Плисківська ОТГ).

День міста

656-й День народження відсвяткувала Вінниця. Тут відбулися фестиваль військових духових оркестрів України «Музика над Бугом» та презентація вишитої книги про Вінницю. Гості мали можливість відвідати виставку історичних костюмів XIV–XX ст.; музей в мініатюрі в межах проєкту «Сад Коцюбинського»; «Парк бібліотечних розваг»; «Кінодворик»; III Мистецько-освітній фестиваль «Водограй».

День міста також відсвяткували: Кропивницький, Луцьк, Полтава, Суми, Чернігів, Малин Житомирської обл., Хотин Чернівецької обл.

МУЗИКА

4–5 вересня у Києві пройшов IV Міжнародний фестиваль ретромузики імені Богдана Весоловського «РетроМузФест». У рамках події вже традиційно відбувся конкурс молодих ретровиконавців у Будинку Актора та галаконцерт у Будинку звукозапису Українського радіо. Вишукана музика композитора прозвучала в новому баченні від гурту *Wszystko* «Шпилясті Кобзарі», академічні твори – у виконанні оперної зірки В. Лук'янець та етноспівачки Ілларії (К. Прищепи) у супроводі Заслуженого симфонічного оркестру Українського радіо під орудою н. а. України В. Шейка.

20–22 вересня в Одесі відбувся XIX Міжнародний джазовий фестиваль *Odessa Jazz Fest* за участі зарубіжних та українських артистів. Гості фесту мали можливість ознайомитися з дуже різними за характером явищами сучасного джазу. Яскравою подією *Odessa Jazz Fest* став виступ лауреатів музичного конкурсу імені Юрія Кузнецова, а також концерт «Діти грають джаз». Творчості піаніста, засновника фестивалю Ю. Кузнецова було присвячено експозицію афіш, фотографій та інших артефактів (артгалерея Літнього театру).

20 вересня у Вінницькому обласному академічному музично-драматичному театрі імені Садовського урочисто стартував XXIII Міжнародний фестиваль *VINNYTSIA JAZZFEST – 2019*. З нагоди відкриття Київський національний академічний театр оперети презентував гостям мюзикл «Бал у Савої» за однойменною оперетою угорського композитора Пала Абрахама. Протягом трьох днів з ексклюзивними програмами виступили зірки світового джазу. У концертній програмі були різні жанри, а саме – прогресивний джаз-рок, традиційний польський джаз та його найновіші тенденції, *energetic neo-bop* та *latin groove*. Завершувала *VINNYTSIA JAZZFEST – 2019* всесвітня прем'єра проєкту «Jazy Latin Groove B & W». У рамках фесту також відбувся Всеукраїнський конкурс молодих джазових виконавців. Гранпрі конкурсу виборов юний піаніст-віртуоз А. Груй з Києва.

15 вересня у Львівському органному залі відбувся перший концерт всеукраїнського туру «Ukrainian Live». Мета музикантів – повернути до життя імена маловідомих західноукраїнських композиторів, яких радянська влада замовчу-

вала або забороняла. У програмі – твори В. Кудрика, В. Барвінського, С. Людкевича, а також малознаних В. Безкоровайного, Н. Нижанківського, З. Лиська. *Ukrainian live tour* найбільшими містами України здійснюється за підтримки Українського культурного фонду.

15–27 вересня у Вінниці тривав XXI Міжнародний органний фестиваль «Музика у монастирських мурах». В межах події відбулося сім концертів органної музики, зокрема у виконанні вітчизняних музикантів: дуету Є. Білокопитової та Г. Куркова з Вінниці, Т. Орлової з Білої Церкви та В. Струк з Одеси.

17–22 вересня у Чернівцях відбувся XVI Всеукраїнський фестиваль сучасної пісні та популярної музики «Червона рута», в рамках якого проходили святкові заходи з нагоди 30-річчя знакової музичної події. Фестиваль відкрився концертною програмою «Симфонічний Івасюк» за участі Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України. Прозвучали пісні В. Івасюка в обробці Р. Мельника у виконанні переможців конкурсу. Загалом у музичних конкурсних програмах «Червоної рути» взяло участь близько 1000 солістів і гуртів зі всієї України.

6–8 вересня у Києві на Трухановому острові пройшов «Джаз Коктебель: Творча Дача». Цього року на фестивалі діяло чотири резиденції: «Острів Крим», *Koktebel free beach Club*, *Koktebel Jazz Stage* і дитяча *Jazz Kids*, Було чимало авторської української музики, нових музичних проєктів, перформансів та імпровізацій. Також відбувся уже традиційний фестиваль «Артишок» з майстер-класами, творчими зустрічами та майстернями.

19–28 вересня в Ужгороді під девізом «Музика – це те, що об'єднує» відбувся фестиваль «Фортеця Угн». Організатори форуму прагнули привернути увагу музичної спільноти та зацікавленої аудиторії до культурно-історичної спадщини Карпатського регіону – музики докласичного періоду, яку зазвичай іменують старовинною або давньою. В автентичному виконанні на сучасних копіях історичних музичних інструментів звучали мелодії середньовічної Півночі, інструментальні твори французького бароко, духовні співи, відтворені за оригіналом Трансильванського музичного рукопису XVII сторіччя та ін. Для відвідувачів фестивалю також було організовано майстер-класи і творчі зустрічі з митцями.

На Хмельниччині тривав *RespublicaFEST* – фестиваль сучасного вуличного мистецтва у всіх його виявах: музика, малюнок, танець. Захід проходив у два етапи: з 30 серпня по 1 вересня в обласному центрі, а 6–8 вересня у Кам'янці-Подільському. Цього року організатори запропонували відвідувачам мікс різноманітної музики (рок, електроніка, класична музика, джаз), мистецьких проєктів, освітніх панелей і програм міжнародного обміну. Гостями фесту були репвиконавиця Альона Альона, гурти «Без обмежень», «KAZKA», «The Hardkiss», «Один в каное» та багато інших. В рамках події відбулися дводенні виступи молодих виконавців на унікальному майданчику під назвою «Голос нової української хвилі».

Від 30 серпня до 1 вересня на сцені Літнього театру Міського саду Одеси пройшов XXIX Фестиваль «Пікейні жилети», окрасою якого стали гурти

Cuibul, BB та Tequilajazzz. Так щорічно вшановують пам'ять одеського музиканта та поета І. Ганькевича, лідера гурту «Бастіон». У межах заходу пройшов Всеукраїнський конкурс музичних колективів.

Від 31 серпня до 1 вересня Запоріжжя вдруге зустрічало фестиваль «*Khortytsia Freedom*», який об'єднав понад 30 виконавців з усієї України. За музичними вподобаннями глядачі розійшлися по трьох сценах. Зокрема, слухали – традиційну народну та сучасну фолькмузику, різножанрові сучасні пісні, а також українські хіти у виконанні Альони Альони, А. Мірзояна, Мамаріка, гуртів «О.Торвальд», «Грін Грей», «Казка», «Один в каное».

ТЕАТР

Від 30 серпня до 15 вересня тривав V Фестиваль «Оksamитовий сезон в Одеській опері – 2019» – один з наймасштабніших музично-театральних форумів в Україні. Мистецьку подію відкривала опера Р. Вагнера «Леонгрін» за участі солістів та оркестру Одеського національного академічного театру опери та балету. Театр також презентував цьогорічні прем'єри – оперу Дж. Пуччіні «Мадам Баттерфляй» та балет на музику А. Хачатуряна «Маскарад». Серед гостей фестивалю – Національна опера України з балетною версією п'єси М. Старицького «За двома зайцями», Національна опера Ізраїлю з концертною програмою, а також закордонні солісти. 1 вересня на Театральній площі міста відбувся масштабний концерт зірок балету *Odessa ballet-gala* «Classic&modern», зокрема, солістів Національної опери України – з. а. України Н. Мацак і С. Кривоконя.

6–8 вересня у Львові пройшов Міжнародний театральний фестиваль «Кіт Гаватовича». У програмі: вистави, дискусії, тренінги та зустрічі з митцями. Гостями були Я. Соколова, І. Вітовська, Р. Зюбіна. Відкрили фестиваль перформативні читання п'єси Л. Голлігера «Монстри руйнують висотки» у виконанні акторів Львівського драматичного театру ім. Лесі Українки та виступ українського гурту «Oy sound system». Серед учасників – колективи з Києва (Молодий театр), Харкова (театр абсурду «Воробушек»), Львова (академічний театр ім. Леся Курбаса), Маріуполя Донецької обл. (народний театр «Театроманія»), Сум (театр «Нянькіни»). В рамках заходу відбувся кінопоказ від мистецької формації *WizArt*.

15–17 вересня у Луцьку відбувся VI Міжнародний театральний фестиваль «Мандрівний вішак» (театр за межами театру). Організаторами заходу виступили театр-студія «ГаРМІдЕр» Луцького районного будинку культури, Луцька міськрада та Культурно-мистецький центр «Красне». На різних міських локаціях відбувалися вистави та мистецькі експерименти для усіх вікових категорій глядачів. Це, зокрема, вистава для дітей до трьох років; імерсивний перформанс; театральна лабораторія для підлітків та ін.

26–29 вересня у столиці пройшов VII Міжнародний театральний фестиваль *JoyFest*. На одній сцені виступили академічні визнані театри з України та світу і зовсім молоді колективи. У програмі – конкурсні та позаконкурсні вистави, майстер-класи з акторської майстерності, воркшопи українською та англійською мовами, нагородження учасників та ін.

13–15 вересня у Києві відбувся II Всеукраїнський фестиваль недержавних тетрів «Відкрита сцена». Цьогоріч захід проводився на конкурсній основі. Колективи з Києва, Львова та Чернівців, відібрані групою експертів, представляли свої вистави на різних театральних майданчиках столиці. Лауреатом фестивалю стала вистава «Осінь на Плутоні» львівського проєкту Сашка Брама, створена на перетині різних видів мистецтва – сучасний танець, аудіодизайн, документальний та ляльковий театр. Одночасно з мистецькою програмою проведено низку практичних майстерень з авторського права, менеджменту і маркетингу у мистецтві, а також круглий стіл «Вікно можливостей для незалежних театрів». Фестиваль засновано Національною спілкою театральних діячів України як стартовий майданчик для визнання театральних колективів недержавного сектору.

8–15 вересня в Коломийському драматичному театрі імені Івана Озаркевича на Івано-Франківщині володарював XI Всеукраїнський театральний фестиваль «Коломийські представлення». Учасниками події стали театральні колективи з різних куточків України, які якісно вирізняються оригінальною репертуарною політикою, схильністю до сценічного експериментаторства, активною участю у зарубіжних театральних проєктах. Відвідувачі мали нагоду побачити кращі сценічні відкриття представників різних куточків України.

10–15 вересня на Кіровоградщині проходило XLIX Всеукраїнське свято театального мистецтва «Вересневі самоцвіти». У програмі – нагородження переможців обласного огляду-конкурсу аматорських колективів «Театральна весна на Кіровоградщині», вшанування лауреатів літературної премії ім. Ю. Яновського, а також презентація «Рушника національної єдності», який кілька років вишивало понад 1300 українських та зарубіжних майстрів.

15–22 вересня тривав XVII Всеукраїнський фестиваль молоді режисури «Тернопільські театральні вечори. Дебют». Свої різножанрові спектаклі представили три столичні театри («Берегиня», «Сузір'я», «Актор»), Національний академічний український драматичний ім. М. Заньковецької (м. Львів), а також колективи з Черкас, Рівного, Хмельницького та Луцька. Професійне журі очолив н. а. України Ф. Стригун, а журналістське – з. д. м. України Б. Мельничук. Цього року диплом «За режисуру першого ступеня» отримав Д. Гусаков – режисер-постановник комедії В. Шекспіра «Приборкання норовливої» Хмельницького академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. М. Старицького.

17–24 вересня у Сєвєродонецьку на базі Луганського обласного академічного українського музично-драматичного театру проходив II Всеукраїнський фестиваль театального мистецтва «СвітОгляд», мета якого – представити глядачеві сучасний український театральний процес у строкатому розмаїтті його форм та жанрів. Свої роботи презентували 9 професійних театральних колективів із Дніпра, Києва, Львова, Маріуполя, Сєвєродонецька, Сум та Чернігова. Відзнаки експертної ради отримали, зокрема, у номінаціях: «Найкраще режисерське рішення» – А. Бакіров з виставою «Комедія помилок» В. Шекспіра (Чернігівський обласний академічний музично-драматичний театр ім. Т. Шевченка);

«Найкраща акторська робота» – О. Баша за роль Єви Любовскі у виставі «Прекрасні, прекрасні, прекрасні часи» Й. Віховської (Перший український театр для дітей та юнацтва у Львові). Також режисерку цієї вистави Р. Саркісян відзначено за «Креативність творчого пошуку».

27–29 вересня у Запоріжжі відбувся Всеукраїнський фестиваль театрів-лабораторій «VIEFest». На різноманітних сценічних майданчиках міста було представлено понад 30 вистав, серед яких – дитячі та вуличні. Крім того, проводилися майстер-класи, воркшопи, лендарт. Захід організовано за підтримки Українського культурного фонду.

«Open Open Open Golden Gate Theatre Festival» – перший фестиваль від театру «Золоті ворота», заснований на честь 40-го ювілейного сезону. Впродовж 11–15 вересня глядачі переглянули вісім репертуарних вистав театру на трьох сценах Києва – театр «Золоті ворота», Сцена 6, Київський академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра. Крім того, для акторів та студентів було проведено майстер-класи та зустрічі з театральними митцями. Також в рамках події відбувся III Міжнародний конгрес «Театр крокує Європою». Як частина програми «Створюємо інноваційний культурний продукт», фестиваль відбувся за підтримки Українського культурного Фонду.

4–10 вересня на сцені Донецького академічного обласного драматичного театру у Маріуполі театральні колективи з різних регіонів України взяли участь у Першому обласному відкритому фестивалі «Театральна брама». Серед учасників конкурсної програми – театри з Києва, Івано-Франківська, Запоріжжя, Миколаєва, Ніжина (Чернігівська обл.) і Сєверодонецька (Луганська обл.). До афіші фестивалю увійшли здебільшого вистави за творами українських авторів – від класиків М. Коцюбинського та І. Франка до сучасних письменників і драматургів С. Новицької, Н. Нежданої, М. Матіос і П. Ар'є. Гранпрі отримала вистава Івано-Франківського національного академічного драматичного театру імені Івана Франка «Солодка Даруся» М. Матіос.

Прем'єри вистав показали, зокрема, такі столичні театри: Національний академічний драматичний ім. І. Франка – «Поминальна молитва» за повістю Шолом-Алейхема «Тев'є-молочник»; Національний академічний російської драми ім. Лесі Українки – «Пасажир без багажу» за п'єсою Жана Ануя; академічний «Молодий» – «Аромат жертви» за п'єсою О. Головача «1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11...»; академічний драми і комедії на лівому березі Дніпра – казки-пригоди «Витівки Буратіно» за твором О. Толстого; академічний юного глядача на Липках – казки «Кіт у чоботях».

Свої прем'єри поставили й інші театри України: Вінницький обласний український академічний музично-драматичний ім. М. К. Садовського – «Гамлет» за В. Шекспіром; Волинський академічний обласний український музично-драматичний ім. Т. Г. Шевченка – драматичну поему «Присмерк» О. Потурая; Луганський обласний український музично-драматичний – комедію «Одруження» М. Гоголя; Львівський академічний духовний «Воскресіння» – комедію «Серпень: Графство Осейдж» за п'єсою Трейсі Леттс; Миколаївський академічний український драми та музичної комедії – комедію «Сільвія» А. Генрі; Ми-

колаївський академічний художній російський драматичний – «Як я був артистом» за мотивами оповідань О. Купріна; Одеський академічний музичної комедії ім. М. Водяного – оперету «Польська кров» О. Недбала; Тернопільський академічний обласний український музично-драматичний ім. Т. Г. Шевченка – музичну комедію «Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого; Харківський академічний український драматичний ім. Т. Шевченка – комедію «Noises Off, або Шум за сценою» за М. Фрейном; Чернігівський обласний молодіжний – п'єсу «Мазепа» за твором Кліма (В. Клименка).

ВІЗУАЛЬНІ МИСТЕЦТВА

20–22 вересня в Києві відбувся *FRONTIER* – мистецький та освітній фестиваль, спрямований на посилення взаємодії мистецтва і нових технологій. У програмі *FRONTIER VR Art Festival*: виставки, мистецтво у віртуальній та аугментованій реальності, освітня програма та дискусії, перформанси, зустрічі з митцями тощо. В публічних просторах Києва можна було побачити 15 арт-об'єктів, а на виставці «Frontier. New Monuments» у Центрі сучасного мистецтва М17, що виступив співорганізатором проєкту, – 12 робіт українських митців, зокрема: О. Золотарьова, А. Волокітіна, К. Зоркіна, В. Белова та ін. 4–6 жовтня фестиваль пройшов у Харкові.

13–14 вересня у Києві пройшов міжнародний фестиваль креативності *OFFF*, який презентує дизайн, візуальну культуру та сучасну експериментальну графіку. Заснований у Барселоні, фестиваль уже багато років гастролює по світу. Організаторами українського *OFFF Festival*, що зібрав дизайнерів, художників, медіаартистів з різних країн, виступили школа *Projector*, фотосток *Depositphotos* та студія *Lightfield.Productions*, на базі якої відбувся захід. У програмі: лекції, виставки, воркшопи, фільми, перформанси, мітапи та багато іншого.

Від 27 вересня до 6 жовтня у приміщенні столичного Річкового вокзалу працювала медіарт виставка «ARTEFACT: Chernobyl 33» – переосмислення Чорнобильської катастрофи через сучасне мистецтво. Виставка поєднала сучасні технології медіарту, VR та AR-технологій, параметричну архітектуру, лазерні та проєкторні інсталяції та інші напрями. Проєкт створено за підтримки Українського культурного Фонду, Міністерства культури України за участі українських і європейських митців, музикознавців, експертів.

Крім того, протягом вересня в столиці експонувалися виставки: у Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара» – проєкту «Battle of memories: міфи та реалії радянської доби»; у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва – «Світове скло в Україні: 1989–2016» та «Балтійське скло: діалог вітру з дощем»; творів художника-кераміста А. Ільїнського; у Музеї сучасного мистецтва України – «Федір Захаров. До 100-річчя від дня народження»; у Музейно-виставковому центрі «Музей історії міста Києва» – робіт українських художників «Акварелісти Києва»; у галереях, артцентрах та креативних просторах: «Dumchuk Gallery» – графі-

чних робіт Я. Солопа «УРЕЧЕВЛЕННЯ/OBJECTIFIED»; «Portal 11» – скульптур Є. Зігури «Непорушна тиша»; «АВС-арт» – живопису та графіки Л. Задорожної «Зачудований світ»; «Маяк» – робіт М. Вайсберга «А млини все стоять, Санчо!»; «НЮ АРТ» – робіт Ф. Захарова до 100-річчя художника; «Триптих Арт» – скульптури Д. Грека «Мелодія буття»; «ЦЕХ» – живопису Є. Мармана «Атлас в малюнках»; Аукційний дім «Золотий Перетин» – скульптур сучасних українських авторів; Центр сучасного мистецтва «Білий світ» – живопису Б. Буряка.

Від 17 вересня до 31 жовтня у Харкові тривала Бієнале молодого мистецтва, яку у 2017 році засновано Міністерством культури України. Тема цьогорічного фестивалю художників – «Здається, я заходжу в наш сад». До події долучилися провідні культурні інституції міста. Ключовими майданчиками стали будівля готелю «Харків» та центр сучасного мистецтва «ЄрміловЦентр». Проекти з основної програми, а це близько 50 робіт з усієї України, також представлено в Ботанічному саду та обсерваторії Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, у Харківському художньому та літературному музеях, у вуличному просторі міста тощо. Ще кілька інституцій приймали роботи з паралельної, дитячої та освітньої програм заходу. Зокрема, було презентовано інклюзивний проєкт «Брайндмен» – візуально-тактильний простір, у якому за допомогою рельєфних форм і шрифту Брайля подається особиста історія незрячої людини. Комікс створено графіком В. Гавришем і сценаристом А. Беницьким. В рамках проєкту книгу та постери виставкового формату передано представникам музейних інституцій з метою інтеграції в освітні та інклюзивні програми. Бієнале молодого мистецтва засновано Міністерством культури України та реалізовано за підтримки Українського культурного фонду.

20 вересня в Центрі розвитку духовної культури Опішного на Полтавщині відбулася церемонія оголошення й нагородження переможців Міжнародного Бієнале художньої кераміки імені В. Кричевського. На конкурс було представлено твори і композиції майстрів із 10 країн. За рішенням журі найвищу нагороду – гранпрі – отримала Є. Портнова (Київ) за роботу «Шуа». Під час заходу видавництво «Українське Народознавство» Національного музею-заповідника українського гончарства спільно з Благодійним фондом «Дар» уперше презентували альбом-каталог «Українське БІЄНАЛЕ ХУДОЖНЬОЇ КЕРАМІКИ імені Василя Кричевського. 2017».

У містах України розгорнуто виставки: Кропивницькому – «Живописна палітра С. та А. Шаповалових»; «Творча палітра Володимира Волохова»; Луцьку – робіт А. Подерев'янської та О. Смирнова «Dokumento esse»; Львові – скульптурних і живописних портретів «Вічні і геніальні» подружжя Н. і В. Проданчуків, робіт І. Яновича «Чорне», робіт П. Грегорійчука «У діда за пазухою»; «Іконостас "Просто неба"» Р. Сірого; Одесі – художніх робіт від членів Національної спілки художників України «Чарівниця Осінь»; Полтаві – «Микола Підгорний. Живопис, графіка»; Рівному – робіт С. Шишка «Художник, який умів любити»; Сумах – живопису І. Шаповала; Хмельницькому – живопису Н. Павлової «Про що мовчить каміння...»; Черкасах – живопису та графіки В. Анісі-

мова «За покликом душі»; Чернівцях – робіт М. Рибачук «Мистецькі подорожі» та н. х. України Я. Пасічанського «Карпатські рапсодії».

У Києві в рамках відзначення 220-річчя Оноре де Бальзака відкрито погруддя французького письменника, створене у 1965 році видатним скульптором В. Бородаєм. Відкрито також погруддя українського письменника С. Пушика в Івано-Франківську (львівський скульптор В. Семків), Блаженнішого Любомира Гузара в селі Княжичі на Київщині (скульптор М. Обезюк). Меморіальну дошку українському політичному та громадському діячеві Л. Лук'яненку відкрито у Чернігові.

МУЗЕЙНА СПРАВА. ОХОРОНА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

8–9 вересня у Національному заповіднику «Софія Київська» проходив II Фестиваль «Княжа родина/Regio genus». На урочистому відкритті гостям запропонували цікаву програму: показ давньоруських костюмів, пантоміми, музичні шедеври доби Середньовіччя та народні танці. Родзинкою заходу став театральний перформанс від н. а. України, режисера О. Кужельного. Також відбулися концерти, майстер-класи, квести, тематичні екскурсії та лекції. Крім того, відкрито тематичні виставки: «Переможний дзвін» – картин Г. Синиці про історію Руси-України; «Люди землі Інгігерд» – археологічних знахідок із фондів Археологічного музею КНУ ім. Т. Шевченка; «12 київських князівен» – оригінальних ескізів художника В. Василенка для поштових марок «Київські князівни на престолах Європи».

19–20 вересня у Національному заповіднику «Софія Київська» відбулася X Міжнародна науково-практична конференція «Софійські читання», присвячена 85-річчю Національного заповідника та 90-річчю музею «Кирилівська церква». На заході розглядалися різні аспекти вивчення пам'яток християнського мистецтва. Також у рамках конференції відкрито виставку «Раритети з бібліотеки Софії Київської XVI–XVIII ст.» та експозицію археологічних знахідок, виявлених під час розкопок унікальної споруди XII ст. поблизу собору, у виставкових залах «Хлібні» у рамках «Софійських читань».

5 вересня у Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара» презентовано міжнародний проєкт зі збереження приватної пам'яті в цифровій культурі «*SOUND iD* *спадщина Володимира Пержила». Програма пропонує мультиракурсний погляд на культурну спадщину, досвід вимушеного переселення, колективну пам'ять і національну ідентичність. У межах *SOUND iD* створено відкритий онлайн-медіаархів українського фольклору, що складається з аудіо- та відеозаписів, які раніше не були доступні. Також відбулася міжнародна резиденція, що об'єднала кураторів, митців і дослідників, які зацікавлені в популяризації культурної спадщини. Під час заходу учасники обговорили сучасні підходи у роботі з архівними матеріалами і записами. Проєкт реалізовано міждисциплінарним центром *Dream Projects* за підтримки Українського культурного фонду.

У Києві після тривалої реставрації відкрито храм Спаса на Берестові – пам'ятку архітектури XI–XII століття, яка входить до складу Національного

Києво-Печерського історико-культурного заповідника і, відповідно, до списку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО. В інтер'єрі церкви збереглися розписи XVII сторіччя, а також віднайдені фрагменти фресок XII сторіччя. Реставраційні роботи здійснено за підтримки Міністерства культури України.

Біля Путивля Сумської області, у Спадщанському лісі відкрито «Парк радянського періоду». Це єдиний поки що музей просто неба в Україні, де можна подивитись на скульптури та пам'ятники радянських часів. А ще поміж деревами тут розміщено «декомунізовані» скульптури радянських вождів та воєначальників, комсомольців, піонерів, передовиків виробництва тощо.

У багатьох музеях України експонувалися тематичні виставки: у Національному музеї історії України – «Україна. Незакінчена війна...» до 80-х роковин початку Другої світової війни; Музеї книги і друкарства України – стародруків та гравюр XVI–XVIII ст. «На перетині шляхів»; Вінницькому краєзнавчому музеї – іграшок та мініатюрних виробів трипільської культури, скіфського часу «Школа темних часів»; Дніпропетровському національному історичному музеї ім. Д. І. Яворницького – етнографічних та археологічних знахідок «Волоському 250»; Музеї українського живопису (Дніпро) – «Хрести України: Схід» і «Хрести України: Надпоріжжя»; Львівському історичному музеї – плакатів часів Першої і Другої світових воєн «Мистецтво войовничого плаката»; Національному музеї ім. А. Шептицького (Львів) – «Позбирайте крихти, щоб не пропало ніщо» до 130-річчя Музею Ставропігійського інституту; Філії Національного музею імені Андрея Шептицького – оригінальних робіт М. Примаченко із приватної колекції; Львівському національному літературно-меморіальному музеї Івана Франка – архівна експозиція з присвятою С. Людкевичу та І. Франку; Прилуцькому краєзнавчому музеї (Чернігівська обл.) – «З галаганівської колекції» з нагоди 125-річчя музею та 200-річчя Г. Галагана.

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА

30 вересня до Всеукраїнського дня бібліотек скрізь в Україні тривала акція «Бібліотеки, повні людей». У межах ініціативи Українського інституту книги та Української бібліотечної асоціації відвідувачі книгозбірень ділилися приватними історіями про улюблені бібліотеки, демонстрували фотографії та дописи з хештегом #деньубібліотеці.

25–26 вересня Одеська національна наукова бібліотека як перша на теренах України публічна книгозбірня відзначала своє 190-річчя. Цій даті було присвячено акцію «Одеська національна наукова бібліотека в гуманітарному просторі країни». Організатори провели цілий ряд заходів. Серед них: Міжнародна науково-практична конференція «Бібліотека як складова культурного, наукового та національного розвитку держави»; презентації книжково-ілюстративної виставки «Формула успіху: до 190-річчя Одеської національної наукової бібліотеки» та фотовиставки «Скарбниця культури, освіти, науки – Одеська національна наукова бібліотека (1829–2019)», оновлена екскурсійна програма та інші.

25–27 вересня у Тернополі відбувся дев'ятий щорічний фестиваль «Бібліофест: Бібліотеки громаді. Відкритий простір». Під час урочистого відкриття

презентовано нову колекцію мистецьких Артбуків «Тернопіль – місто кінофестів», літературний батл за участі письменників, дефіле українського одягу, колекцію флористичних екокостюмів та виступ «Пісочна анімація». Впродовж трьох днів у Центральній міській бібліотеці, Центральній дитячій бібліотеці, а також у міських бібліотеках-філіях діяли різноманітні виставки-інсталяції, презентації книжок, майстер-класи, автограф-сесії тощо.

8 вересня у Нововолинську (Волинська обл.) з метою популяризації книги та розвитку культури читання серед населення пройшла книжкова толока «Нововолинськ читає». Ініціатором її проведення стали працівники Нововолинської централізованої бібліотечної системи за підтримки міськради. Захід зібрав близько 80 письменників, літературознавців, народних майстрів з 25 регіонів України. Гостями книжкової толоки стали письменники М. Дочинець, В. Шовкошитний, Н. Гуменюк та В. Лис, М. Ткачівська, В. Габор та ін. Відбулися творчі зустрічі, читання, автограф-сесії, майстер-класи, ярмарок-продаж книжок.

Різними бібліотечними заходами відзначено ювілеї: 250-річчя І. Котляревського, 155-річчя М. Коцюбинського, 125-річчя О. Довженка; 90-річчя І. Світличного; *а також:* 230-річчя американського прозаїка Д. Ф. Купера, 125-річчя британського романіста, драматурга Дж. Б. Прістлі, 125-річчя польського поета Ю. Тувіма.

КІНОМИСТЕЦТВО. КІНОВІДЕОПРОКАТ

5–8 вересня за підтримки Міністерства культури України та Державного агентства України з питань кіно пройшов XVI Київський міжнародний фестиваль «Кінолітопис». До уваги відвідувачів – національна, міжнародна, студентська та ретроспективна програми. Відкрився фестиваль показом української стрічки «Генделик» Т. Дударя та картини «У твоїх руках» М. Маяр. Цього року переможцем національного конкурсу в номінації «Документальні українські короткометражні фільми» визнано стрічку В. Бігуна «Сильні духом». В рамках заходу гостям було запропоновано низку програм, присвячених, зокрема: закордонному кіно, проблемам доквілля, містам-побратимам Києва, а також дебютну програму «Перші кроки в кіномистецтві». Серед фестивальных подій також – творчі зустрічі з н. х. України А. Гайдамакою та оперною співачкою Г. Циполою; показ фільму «Гайдамацьким шляхом» В. Артеменка.

4–8 вересня в Києві відбувся VI Міжнародний фестиваль актуальної анімації та медіамистецтва *Linoleum 2019*, організований студією *Animagrad* за підтримки Українського культурного фонду, Державного агентства України з питань кіно. Цьогоріч у програмі фестивалю, головною темою якого стали «Точки дотику», було проведено національний, міжнародний конкурс та конкурс комерційної анімації (музичні відео та рекламні ролики). За призи змагалось 8 вітчизняних стрічок. Переможцем національного конкурсу стала анімація «Кохання» М. Лиськова. В межах фестивалю відбувся допрем'єрний показ документальної стрічки С. Волкова «Зірка Давида Черкаського», присвяченої пам'яті кінорежисера-мультиплікатора. До програми *Linoleum* було додано й інші спеціальні та тематичні покази – експериментальної анімації та відеоарту, дитячої

анімації, тематичних добірок, ретроспектив української мультиплікації, скрінінгів програм міжнародних фестивалів. Крім того, в «IZONE» діяли експозиції: «Від ілюстрації до анімації»; *Original Soundtrack.Ukraine* – серія вигаданих кіноафіш 2018–2019 рр. художника Д. Кривоноса; «Рутенія. Анімована абетка Василя Чебаніка».

11–15 вересня на Хмельниччині, за підтримки Державного агентства України з питань кіно, пройшов III Кам'янець-Подільський міжнародний кінофестиваль «Бруківка». На конкурс було подано близько 800 фільмів з 70 країн світу, з яких понад 120 – роботи українських молодих режисерів. До складу журі увійшли кінокритики, режисери і продюсери з України та США. Гран-прі кінофестивалю виборов фільм «Новий Рік у сімейному колі» М. Наконечного з Одеси. У рамках заходу пройшли: покази фільмів національної та міжнародної програм, експериментальне світлове 3D-шоу від асоціації віджеїв України на стіхах Кам'янець-Подільської фортеці, майстер-класи від фахівців кіноіндустрії, виступи музичних гуртів, воркшопи, артвиставки, панельні дискусії та презентації, екскурсії, конкурс косплеїв та ін.

13 вересня у Вінниці відбувся XIII Міжнародний ВІННИЦІЯнський фестиваль комедійного та пародійного кіно. Цього року на конкурс було подано близько 100 робіт із восьми країн світу. З них журі відібрало 19, які змагалися у номінаціях «Шорт, побери», «Анімація», «Музичний кліп» «Реклама». Серед переможців українська команда «ЧоткийПаца» («Золотий летючий слон» за найкращий пародійний кліп). Гостями фестивалю були В. Андрієнко, С. Долбілов, Є. Чепурняк, Л. Ребрик, Я. Левінзон, А. Борсюк, Е. Мбані, а також відомий художник-мультиплікатор, режисер, сценарист, актор Г. Бардін, який представив свій анімаційний короткометражний мультфільм «Слухаючи Бетховена».

20–23 вересня на Херсонщині за підтримки Міністерства культури України, Національної спілки кінематографістів України проходив XIV Міжнародний фестиваль аматорського кіно «Кінокімерія». Глядачі мали можливість переглянути понад 150 фільмів українських та зарубіжних учасників. Переможців визначали у номінаціях: «Кращий фільм», «Кращий фільм, створений дитячими колективами або дитячими студіями», «Кращий фільм, створений студентами», «Кращий однохвилинний фільм». Журі очолив з. а. України Ю. Рудченко. Гранпрі фестивалю присуджено картині «Традиція лозоплетіння на Великоолександрівщині» М. Богуна з Малої Олександрівки Херсонської обл.

25–29 вересня у Харкові тривав III Міжнародний кінофестиваль *Kharkiv Meet Docs*. Головними темами стали громадська активність та незалежна журналістика. Вперше у рамках події стартував конкурс дитячого та підліткового соціального відео та воркшопи для школярів, а фестиваль незалежного короткометражного українського кіно «Бардак» став повноправною частиною кінофоруму. Загалом на фестивалі було представлено 26 повнометражних та короткометражних картин. Відкривала *Kharkiv Meet Docs* дебютна кінострічка Н. Алієва «Додому». Основну документальну секцію серед інших презентували українські роботи: «Історія Зимового саду» С. Мозгового, «Брати по зброї» С.

Лисенка, «Співає Івано-Франківськтеплокомуненерго» Н. Парфан, «Вірю. Чекаю. Молюся» К. Стрельченко. Крім того, у програмі фесту: *Meet Non Docs* – найгучніші художні українські фільми, що мали прем'єри на найбільших світових кінофестивалях; *Meet Retrospektive* – ретроспективи української документалістики; *Meet Film Industry* – потужна індустрійна платформа для кінематографістів Східної України – пітчінг документальних кінопроектів, якому передував триденний воркшоп для учасників. Також в рамках заходу проходила низка майстер-класів та панельних дискусій.

12–14 вересня у столичному Будинку кіно проведено «Кіноогляд сучасного українського кіна». Проект спрямовано на відкриття нових імен серед молодих режисерів. У програмі фестивалю – національний конкурс короткого метра, позаконкурсна програма, а також освітня платформа для представників кіноіндустрії. Було представлено 40 робіт у чотирьох номінаціях: ігрове, документальне, експериментальне кіно та анімація. Гран-прі отримала короткометражна анімаційна стрічка «Сама собі тут» Г. Дудко. В рамках позаконкурсної програми пройшло три покази: «Золоте» – українські короткометражні фільми, що отримали нагороди на основних українських фестивалях; «Львів у фокусі» – короткометражні фільми, створені за підтримки Львівської кінокомісії; «На межі» – іноземні короткометражні фільми. Захід організовано ГО «Сучасне українське кіно» за підтримки Українського культурного фонду.

3-го вересня в Одесі пройшла урочиста церемонія нагородження переможців конкурсу ігрових короткометражних фільмів «Одного разу в Одесі». До участі було запрошено професійних кінематографістів різних вікових категорій, а також аматорські творчі команди. Перше місце присуджено картинам «Маячник» Н. Шмельової і «Movie up» С. Рахманінова.

До 25-річчя Національного центру Олександра Довженка 14 вересня відкрито Музей кіно. Прем'єрна виставка «ВУФКУ. Lost & Found» та паралельна програма розкривають історію успіху Всеукраїнського фотокіноуправління – державної організації, що у 20-30 роки минулого століття сформувала українську кінокультуру. У мультимедійній експозиції представлено експонати українських музеїв та колекцій. Це рідкісні кадри із фільмів, кінохронік та анімації, унікальні архівні документи та фото, присвячені ВУФКУ. Частина експозиції показує кінематограф у взаємодії з іншими мистецтвами: є куточки, присвячені театру, літературі, графіті та музиці. Зокрема, створено аудіоряд, основою якого стали ноти для озвучування німих фільмів. На виставці демонструються перші фото- та відеокамери. Крім того, є можливість побачити, як відбувався перегляд кіно на початку ХХ ст. Паралельна програма музею пропонує: музичні кіноперформанси «КОЛО ДЗИГИ», кінолекторій «КУЛЬТУРФІЛЬМ», кіноклуб *OLDSCHOOL*, екскурсії. Проект реалізовано за підтримки Українського культурного фонду.

Державну премію України імені Олександра Довженка 2019 року присуджено кінорежисеру С. Лозниці за створення ігрового, повнометражного фільму «Донбас».

ЛІТЕРАТУРА

18–22 вересня у Львові пройшов XXVI *BookForum*. Фокусна тема цьогорічного фестивалю – «Відшукування причетного» за мотивами однойменного вірша українського поета Г. Чубая. Програма налічувала понад 800 літературних, мистецьких, освітніх і соціальних заходів, які відбувалися на 40 локаціях міста. Серед них – церемонія вручення книжкової премії «BookForum Best Book Award» (найкращою книжкою обрано наукову монографію В. Косіва «Українська ідентичність у графічному дизайні 1945-1989 років» видавництва «Родовід»); міжнародний літературний фестиваль; ніч поезії та музики *non-stop*; мистецький відеомузичний перформанс «Наш Лукаш – вихід з тіні»; благодійна акція «Третій вік: задоволення від читання»; Х Львівський міжнародний бібліотечний форум «Нова бібліотека – відповідальність кожного»; письменницький правозахисний марафон на підтримку українських заручників за участі О. Сенцова; фестиваль дитячого читання «Книгоманія»; Львівський книжковий ярмарок, кінопокази, дискусії та круглі столи за участі О. Забужко, Я. Кравченка, М. Княжицького, А. Бабченка, К. Калитко, С. Жадана та ін. Крім того, в межах фестивалю Український інститут книги представив майбутні проекти, зокрема – «Програму популяризації української літератури за кордоном» та «Програму підтримки поповнення фондів шкільних бібліотек». Цього року *BookForum* став доступним для людей з вадами слуху – низку подій організовано спільно з інклюзивним мистецьким проєктом «Почути». Захід реалізовано ГО «Форум видавців за підтримки Українського культурного фонду.

5–8 вересня у Чернівцях відбувся X Міжнародний поетичний фестиваль *Meridian Czernowitz*, на який завітали поети з різних країн. Серед українських письменників – Ю. Андрухович, С. Жадан, К. Калитко, І. Померанцев, Т. Прохасько, Ю. Іздрик, А. Любка та ін. Цьогорічний захід присвячено пам'яті колишньої директорки Гете-Інституту в Україні В. Багальянц, яка була однією із засновниць фестивалю. В межах *Meridian Czernowitz* відбулися презентації книжок, дискусії, паради поетів, театральні постановки, концерти камерної, єврейської та рок-музики, а також літературні читання.

5–8 вересня у Луцьку та на Ковельщині пройшов XVIII Міжнародний літературно-мистецький фестиваль «Лісова пісня» за участі письменників з різних куточків України, а також із Білорусі, Польщі, Болгарії та Чехії. В рамках заходу для гостей було організовано: показ вистави «Лісова пісня» Волинського обласного академічного музично-драматичного театру ім. Тараса Шевченка, творчий вечір «Слово – то мудрості промінь», екскурсії, літературні читання та виступи фольклорних колективів. Крім того, в бібліотеках і навчальних закладах міста проходили зустрічі з митцями.

25–29 вересня тривав V Міжнародний літературний фестиваль в Одесі за участі письменників з дев'яти країн світу, серед яких автори з України – Ю. Іздрик, М. Кідрук, А. Бондар, М. Гримич, Є. Кононенко, Д. Лазуткін та ін. Мета заходу – сприяти зміцненню зв'язків між Одесою та іншими культурними метрополіями світу. В межах фестивалю пройшли літературні дискусії і зустрічі з читачами, зокрема – з дитячою аудиторією та молоддю спілкувалися Л. Воро-

ніна, А. Лесів та Р. Романишин, Г. Малик, О. Надемлінський та закордонні гості.

Другий рік поспіль у Києві фестиваль «Кураж базар» та онлайн-книгарня *Yakaboo* влаштовують благодійний захід, що об'єднує книгоманів з усієї країни. 7–8 вересня у книжковому маркеті брало участь близько 50 видавництв, серед яких «Видавництво Старого Лева», *Yakaboo Publishing*, «Основи», «Книголав», «Рідна мова», «Наш Формат» та ін. Окрім цього, «Кураж Базар» підготував насичену освітню та музичну програми. Серед заходів лекторію – дискусії з письменниками, презентації, майстер-класи, тощо. На музичній сцені виступили співачка Джамала, соціальний рейвбенд «ЦеШо», музикант М. Кайфман-Портніков, поет і музикант С. Седрик Локшин та інші.

15 вересня в столиці вдруге пройшов фестиваль фотокниг / фотоальбомів *Kyiv Photo Book*. Працювали стенди від українських та закордонних видавництв, арт-галерей та книжкових крамниць, що спеціалізуються на художніх фотокнигах, зокрема лідерів українського ринку – «Родовід» і «Основи», Музей Харківської школи фотографії та *IST Publishing, Magenta Art Books* та ін. Також зі своїми авторськими роботами завітали вітчизняні фотографи І. Гайдай і О. Чекменьов. Паралельно із ярмарком у лекційній залі «IZONE» проходили лекції, презентації та інші події.

АМАТОРСТВО. ПРОСВІТНИЦТВО

Від 30 серпня до 1 вересня у Приморську на Запоріжжі тривав XXI Всеукраїнський фестиваль національних спільнот «Ми – українські – We are Ukrainian». Захід проводиться з метою відродження, розвитку та духовного єднання і взаємозбагачення української національної культури та культур інших національностей, які проживають на території України, зміцнення міжнаціональної злагоди та порозуміння. Понад 500 учасників, 35 колективів національних меншин прибули із Запорізької, Донецької, Київської, Одеської, Херсонської та інших областей країни. У програмі – фестивальна хода, презентації творчих делегацій, друкованих видань, компакт-дисків, відео та аудіо записів творів мистецтва, прес-конференції, творчі зустрічі учасників, майстер-класи, тренінги та ін.

20–22 вересня у місті Кролевець Сумської області за підтримки Міністерства культури України відбувся XXIV Міжнародний літературно-мистецький фестиваль «Кролевецькі рушники». У програмі, зокрема: мистецький форум науковців, дослідників і майстрів ручного переборного ткацтва; пісенний конкурс «Мелодії вічності»; виставки тканого рушника; майстер-класи тощо. Завершився фестиваль традиційним галаконцертом «Рушникова душа України».

21 вересня у Махнівці Вінницької області на честь поета-лірника Т. Падури проведено фестиваль «Гей, соколи!», а також відкрито Культурно-туристичний центр Тимка Падури. В рамках заходу проходили тематичні виставки, виступали самодіяльні та професійні фольклорні колективи.

5 вересня у Красносіллі (Рівненська обл.) відбувся X Всеукраїнський фестиваль «Красносільські вітряки» – свято народної творчості, історії та побуту.

Цього разу на фестиваль з'їхалися близько 30 художніх колективів з різних куточків України. Кожна область презентувала свої мистецькі таланти й автентичні костюми. Діяла виставка виробів народних умільців, проходили численні майстер-класи та козацькі забави. У вересні на Рівненщині відбулися також фестивалі: «Металеве серце України» – у Рівному; «І творчістю хата багата» – у Березному; «Барви Надстир'я» – у Вараші; «З народної криниці» – у Дубно; «Журавлина» – у Бродниці.

8 вересня у Борщеві на Тернопільщині пройшло два фестивалі: фольклорно-мистецький фестиваль «Борщівська вишиванка» та гастрономічний – «Борщ'їв – 2019». В межах «Борщівської вишиванки» проведено: семінар-лекцію на тему «Збереження борщівської народної сорочки у етнокультурному просторі України», презентацію книжки «Борщівська народна сорочка: експедиційні матеріали та приватні колекції». Крім того, експонувалися етнографічні виставки «Борщівська народна сорочка» і «Вишиванка, мов пісня, з далеких століть». Було організовано перегляд документального фільму «Борщівська сорочка. Коріння сили», створеного за підтримки Українського культурного фонду.

15 вересня у Ворочово Перечинської ОТГ відбувся ІХ Закарпатський обласний фестиваль лемківської культури «Лемківська ватра», метою якого є збереження і розвиток народного мистецтва, звичаїв та обрядів лемків, які споконвічно проживають по обидва боки Карпат. Серед учасників фольклорного дійства були мистецькі колективи Закарпаття, Львівщини, Тернопільщини, Івано-Франківщини, Словаччини, Сербії, Польщі та інших регіонів, де компактно проживають представники цієї етнографічної групи.

7–8 вересня на території національного заповідника «Давній Галич», що на Івано-Франківщині, пройшов ІІ Фестиваль «Галицьке лицарство». У програмі заходу: реконструкція лицарських турнірів, майстер-класи, постановка вистави Івано-Франківського національного академічного драмтеатру імені І. Франка, виступи етногуртів.

21 вересня у Петриківцях на Дніпропетровщині було проведено етнофестиваль «Петриківський дивоцвіт». У програмі заходу – виставкові галявини, музичні майданчики, козацькі забави, майстер-класи та конкурси.

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу й узагальнення інформації
Інформцентру з питань культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування ***І. Г. Піленко***

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 0,93. Б/т. Зам. 101. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12